

d ů v o d u:

Co se týče stránky subjektivní, vychází zrušovací soud z tohoto právního hlediska, jehož nalézací soud nedbal a tím zákon mylně vyložil (§ 281 č. 9 lit. a) tr. ř.): Maloživnostníku a maloobchodníku nutno v dnešních tísnivých poměrech zajisté dovoliti, by upravil své ceny tak, by vzhledem k svému odbytu mohl býti skrovně živ. Jinak byl by nucen zřící se svého posavadního pravidelného zaměstnání a poohlédnouti se po jiném zaměstnání výhodnějším. To však nejen že by nepřispělo k lepšímu zásobování obyvatelstva, nýbrž bylo by namnoze s to, je ještě poškoditi. Jen kdyby bylo zjištěno, že využíval mimořádných poměrů k tomu, by zjednal si prostředky k ukojení dále sáhajících potřeb nebo dokonce k hromadění zisku, bylo by lze mluvit o úmyslu předražovacím. Záležit zde na celkovém výdělku, ježto v malém jednou se něco vydělá, jindy zase jsou časy bez výdělku a provozovací náklad zůstává týž. Nelze hleděti jen k procentuálnímu poměru mezi cenou nákupní a prodejnou, nýbrž k celkovému výdělku a k poměru celkového výdělku k práci na opatření, k nákladům dopravy a prodeje a k tomu, zda úhrnný zisk hově nezbytnému nákladu na výživu, či zda a v jaké míře jej převyšuje. Vždyť i takovýto malý člověk jest chráněným spotřebitelem, nutné výlohy na úkoj nezbytných potřeb jsou u něho přípustnými útratami obchodními. U nich protívou k velkým padá zisk práce měrou převážnou na váhu.

Čís. 11.

Předražování (cís. nař. ze dne 24. března 1917 čís. 131 ř. z.). — Poměr § 23 čís. 3 k § 20 čís. 1 a § 23 čís. 4. — K pojmu nakupování dle § 23 čís. 3.

(Rozh. ze dne 15. února 1919, Kr I 30/18.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku krajského soudu v Táboře, pokud jím byl obžalovaný uznán vinným přečinem dle § 23, č. 3 cís. nař. ze dne 24. března 1917, č. 131 ř. z.

D ů v o d y:

Pokud zmateční stížnost obžalovaného brojila proti výroku o vině pro přečín § 23 čís. 3 cit. nař. z formálních důvodů zmatečnosti, byla již v sezení neveřejném zavržena. Zbývá proto jen ještě přezkoumati zmíněný výrok o vině s hlediska věcněprávních zmatků č. 9 lit. a), č. 10 § 281 tr. ř. Zmateční stížnost uplatňuje, že zákonodárce slovy »vyháněti ceny do výše« nemínil případ, když obchodník nakupuje zboží, aby je sám s nepřiměřeným ziskem prodal; kdo zboží za přemrštěnou cenu sám dále prodává, musí je prý napřed koupiti a dopouští se tím prý přestupku dle § 23 č. 1 cís. nař. ze dne 24. března 1917, č. 131 ř. z. Nutno prý rozlišovati úmysl, docíliti vyšší ceny na venek, od úmyslu, docíliti vyšší ceny pro sebe; činnost, provozovaná v onom úmyslu, týká se prý jenom tak zvaných řetězových obchodů. K těmto vývodům zmateční stížnosti přisvědčiti nelze. Především nasvědčuje okolnost, že v § 23 cís. nař. provo-

zování řetězových obchodů v odstavci 4 zvlášť a výslovně prohlášeno jest trestným, patrně tomu, že se odstavec 3 tohoto paragrafu na totéž jednání vztahovati nemůže, jelikož by jinak zákon v témže paragrafu totéž jednání dvakrát trestem ohrožoval. Proč se zmateční stížnost dovolává § 23 č. 1 cís. nař., není nijak jasno a nelze ani ze souvislosti postřít. Slova předchozí o použití výrazu »přestupek« nasvědčují spíše tomu (»kdo zboží za přemrštěnou cenu sám dále prodává«), že chtělo se dovoláváno býti § 20 č. 1 cís. nař. Pakli tomu tak, dlužno vytknouti, že podstatného rozdílu mezi § 23 č. 3 a § 20 č. 1 cís. nař. po subjektivní stránce není. § 20 č. 1 tresce prodej předmětu potřeby za zřejmě přemrštěné ceny, takovým prodejem přispívá pachatel nutně a vědomě buďto sám neb ve spojení s podobnými činy jiných prodávatelů k všeobecnému stupňování cen. § 23 č. 3, předbíhaje skutečnému prodeji, tresce již tam blíže naznačené nakládání s předměty potřeby, předsevzaté v úmyslu, by jejich ceny byly stupňovány, při čemž jest lhostejno, zda po té dojde skutečně k prodeji čili nic. Pakli však stížnost chtěla skutečně poukázat k § 23 č. 1 a z porovnání jeho s § 23 č. 3 vyčísti rozdíl mezi úmyslem, zpeněžití věc s větším ziskem a úmyslem, stupňovati ceny předmětů potřeby, nutno podotknouti, že ve většině případů jest úmysl, zpeněžití věc s větším ziskem, totožným s úmyslem, stupňovati její cenu, ježto stupňování cen na venek jest ponejvíce nutným, pachateli známým, jím přes to schváleným a v úmysl pojatým prostředkem k docílení většího zisku pro sebe. V případě, o němž se jedná, vyplývá také z rozhodovacích důvodů naříkaného rozsudku, že obžalovaný pomýšlel docílit většího zisku pro sebe tím, že chtěl nahromaděné zboží ve vhodném okamžiku draze prodati. Na svém vlastním zboží může pachatel jen tehdy zvýšením cen získati, když se ceny zboží vůbec zvýší. Následkem toho směřuje jednání pachatele, jenž způsobem v § 23 č. 3 zmíněným na vlastní zisk spekuluje, nutně k tomu, aby vlastním jednáním, po případě ve spojení s podobným jednáním jiných osob, k témuž cíli směřujících, cenu zboží vůbec do výše vyhnal a tím svého sobeckého cíle dosáhl. Nelze proto shledati správným, odsuzuje-li rozsudek obviněného dle § 23 č. 3 cís. nař. na základě zjištění jeho úmyslu, ceny zboží vyhnati do výše, prohlásiv hromadění zboží a jeho zazdění, jak bylo provedeno, za způsobilý prostředek, vyhnati do výše cenu tohoto zboží, aby tím dosáhl co možná velkého zisku. Prohlašuje-li zmateční stížnost odsouzení ve směru § 23 č. 3 cís. nař. i proto za nesprávné, poněvadž první soud sám připouští, že obviněný zásoby zboží, ohlášení podléhající, pokud na ně mají nárok dotyčné ústředny, včas ohlásil, pak ponechává stranou zjištění rozsudku, že toto včasné ohlášení nestalo se dobrovolně, nýbrž teprve, když zboží při domovní prohlídce u obžalovaného bylo nalezeno, a že obžalovaný v době, kdy zboží bylo odkryto, na jeho ohlášení a odvedení vůbec nepomýšlel. Prováděje zmateční stížnost ústně, uplatňovala ještě obhajoba obžalovaného, že ke skutkové povaze přečinu, jímž byl uznán vinným, schází jak známka skupování a hromadění, tak potřebný úmysl vyháněti ceny do výše; skupování a hromadění předpokládá prý značné množství zboží. Naproti tomu jest především poukázati k tomu, že cís. nař. ze dne 24. března 1917 č. 131 ř. z. právě tak, jako předchozí cís. nař. ze dne 21. srpna 1916 č. 261 ř. z., nepoužívá výrazu »skupování«, nýbrž výrazu »nakupování«, čímž mělo býti výslovně čeleno názoru, jako by se musilo jednati o nabytí ně-

jak nepoměrně velikých zásob. Stačí, když pachatel veškeru proň dosažitelnou zásobu ne příliš nepatrného objemu na sebe strhne a ji schová a z obchodu vyloučí, místo aby ji jako řádný a poctivý obchodník uvedl do obchodu. Za války, kdy jednak značně stoupla poptávka po všelikých předmětech potřeby, jednak nesmírně klesla nabídka následkem nedostatku potřebných surovin, pracovních sil a veškerých provozovacích prostředků a následkem přerušení a uváznutí obchodních styků s cizinou a dovozu a kdy nastalo téměř všeobecné lichvaření zbožím, padá na váhu již i takové množství, jež by za pravidelných okolností a přirozeného poměru nabídky k poptávce nijak nerozhodovalo a nemělo žádného vlivu na trh. Ostatně nelze v tomto případě tvrditi, že se jednalo o nepatrné množství zboží, any předměty u obžalovaného zabavené byly odhadnuty na 58.276 K 5 h a 24.623 K 90 h, zajisté to zásoba, jež, přihlížeje k místním poměrům, má význam značný. Jest všeobecně známo, že v době, kdy byl čin spáchán, zejména látky, jichž třeba k zhotovení prádla a šatstva, téměř úplně z trhu vymizely a vůbec k dostání nebyly. V ohledu subjektivním odmítá nalézací soud prvě stolice hájení se obžalovaného, že jednal v úmyslu, by zboží uchránil před zloději a drancováním a že je chtěl zabezpečiti pro sebe, případně pro své zákazníky z vojny se vrátivší a zjišťuje obšírně a zevrubně, že úmysl jeho směřoval k tomu, by vyhnal ceny do výše.

Čís. 12.

Za používání nepravé váhy svými zřízenci ručí majitel obchodu jen tehda, lze-li i jemu přičísti to za vinu po rozumu zákona trestního.

Zrušil-li odvolací soud k odvolání obžalovaného bez návrhu veřejného obžalobce dle § 475 odst. 2 tr. ř. odsuzující rozsudek okresního soudu, nesmí sborový soud novým rozsudkem uložit obžalovanému přísnější trest, než vynesel byl zrušeným rozsudkem soudu okresního.

(Rozh. ze dne 19. února 1919, Kr I 28/19.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl ihned v zasedání neveřejném zmateční stížnosti obžalovaného do rozsudku krajského jako nalézacího soudu v Čes. Budějovicích, jímž byl stěžovatel vinným uznán zločinem podvodu dle §§ 197 a 199 lit. c) tr. zák., zrušil rozsudek jako zmatečný a vrátil věc nalézacímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl — mimo jiné z těchto

důvodů:

Rozsudek vyslovuje právní náhled, že je lhostejno, obstarával-li obžalovaný sám či jeho manželka prodej zboží na zfalšované váze, poněvadž prý obžalovaný jest vlastníkem obchodu, tudíž vlastníkem zboží, jeho jsou stržené peníze a on z jednání toho bral neoprávněný trestný zisk. Náhled tento jest mylný, neboť trest má býti právním následkem viny a vina při zločinu předpokládá způsobilý subjekt a jeho vůli, zprotiviti se právnímu řádu. V zásadě není trestu bez viny. Za činy cizí, nespojené kausálně s projevy vlastní vůle, v zásadě nikdo neodpovídá. Před-